Ancient Powers (Bronstijd)

(TV-reeks op CANVAS, start 14.7.2024)[1]

In Griekenland zijn er rond 1900 v.C. losse nederzettingen op het vasteland. Op Kreta ontstaat de Minoïsche beschaving. Het eiland ligt geïsoleerd en leeft van de visvangst. Op het land zelf zijn er rotsen en grasvlaktes. Lokaal hebben de inwoners wat weinig variatie en aanbod aan voedsel. Men begint te verhandelen. Grote groepen mensen trekken naar een 'paleis' hoog op een heuvel gelegen (Phaistos) waar voedsel wordt opgeslagen en waar er ook een eerste soort handel ontstaat. De eerste sociale lagen in de maatschappij vinden er hun oorsprong. Gedurende meer dan 1000 jaar leeft men in harmonie met de omgeving. Rond 1500 v.C. barst 100 km ten noorden van Kreta op het eiland Santorini een vulkaan uit. 30 km³ lava en gas verspreiden zich over de ruime omgeving. Het zal de kans geven aan de Myceners om Kreta te bezetten.[2]

De reeks Ancient Powers gaat verder met de verschillende wereldmachten, mooi geïllustreerd door een olifant (India), een draak (China), een paard (Griekenland) en een arend (Rome). Het valt op dat andere rijken zoals dat van de Perzen, Mesopotamië, de Maya's niet behandeld worden. In elke aflevering wordt dit dan voor elk rijk uit de doeken gedaan maar lopen Griekenland en Egypte voorop. In de derde aflevering over het vergaren van rijkdom zitten Rome en China al op het einde van de Ijzertijd, de andere rijken zitten nog in de Bronstijd.

De TV-reeks maakt gebruik van de expertise van verschillende historici waaronder militair historicus S. Skarmintzos (Griekenland), A. Kanisetti (India), S. Ikram (Egypte), A. Mariotti (Italië). Er werd ook gefilmd op verschillende plaatsen zoals het Colosseum, het Archeologisch Park Ostia Antica, het Provinciaal Museum Hubei (China), … Er is ook samengewerkt met het Italiaanse en het Griekse ministerie van cultuur. De verteller (narrator) is Terence Maynard.

Rond 1550 v.C. is na een eeuw van opstanden en oorlog in Egypte de rust weergekeerd. Ook het zuiden maakt nu deel uit van het koninkrijk. Goud wordt een belangrijk materiaal voor het geloof, zowel voor de goden als voor de farao's. De Nubische goudaders zullen er voor zorgen dat Egypte iets unieks in handen heeft. Wat er nog overschiet nadat goden en farao's versierd/verguld zijn, zorgt voor de verrijking van anderen. Goud wordt hét betaalmiddel in de ruilhandel met Egypte. Op een kleitablet is zo een handelsakkoord beschreven tussen de koning van Cyprus en de farao.[3]

In 1323 v.C. sterft Toetanchamon. Er zijn meer dan 5000 voorwerpen in zijn graf terug gevonden. Zijn gouden dodenmasker weegt 10 kg en was versierd met lazuursteen uit Afghanistan, glas uit Mesopotamië en zwart lavaglas uit Ethiopië.

Rond 1320 v.C. heersen de Myceners over het Griekse vasteland, de eilanden en delen van Turkije. Ze hebben enkel natuurlijke rijkdommen en hebben geen edelmetalen.[4] De zeevaart wordt hun sterkte. In een Grieks museum is een schip tentoongesteld dat uit die periode dateert. Het vervoert slagtanden, juweelkistjes uit ivoor, gesmede wapens, gouden juwelen. Er waren ook koper- en tiningots -tin uit Iran en Afghanistan-, amforen gevuld met olijven en wijn. In totaal had dit schip dat de Middellandse Zee doorkruiste zo een 20 ton goederen aan boord. Het was gezonken voor de Turkse kust.

---

[1] Men behandelt 5 oude wereldrijken telkens rond een bepaald thema en dus over meerdere periodes. We hebben hier een samenvatting gegeven per periode.
[2] Aflevering 1, 14.7.2024.
[3] Aflevering 3, 28.7.2024.
[4] Klopt dit?

In China regeert rond 1046 v.C. de Shang-dynastie al 500 jaar. Het rijk is 1,2 miljoen km² groot. In het westen breekt er een opstand van de 'Zjow' uit. Zij maken gebruik van een nieuwe technologie: strijdwagens. De karren hebben een pantserbekleding en hebben drie krijgers aan boord elk met een specifieke rol. De middelste bestuurt de wagen, links en rechts staan krijgers met korte en lange wapens. Aan de oevers van de Gele rivier komt het tot een treffen. Er zijn 3000 Zjow-wagens. Na één dag wordt de overwinning behaald en regeert de Zjow-dynastie over China gedurende 800 jaar. De strijdwagens uit de graftombe van markies Xian worden getoond.[5]

In Egypte regeert rond 1279 v.C. de 19de dynastie. Men leeft er in welvaart. De handel van goud, tarwe, stenen brengt rijkdom. Ramses II is een gevierde farao maar wordt toch gedwongen het op te nemen tegen de Hettieten die in Anatolië leven en bekend staan als een wreed volk. Het komt tot een treffen in de grensstad Kadesh. Voor het eerst wordt een militair conflict met inzet van infanterie, paarden en strijdwagens beschreven. Ramses II laat dit in zijn eigen tempel doen.

De Hettieten maken gebruik van zwaardere, minder wendbare wagens en staan tegenover een goed getraind Egyptisch leger. Ramses II wint, dringt de Hettieten tot achter de nabijgelegen rivier maar bezet Kadesh niet. Terug thuis start een groots opgezette propaganda voor zich zelf. Dit zal leiden tot de reuzenstandbeelden van de farao in Abu Simpel. Ramses II zal nog 60 jaar regeren.

In Egypte wordt Hatsjepsoet als regent voor haar zoon de eerste vrouwelijke farao. Zij gedraagt zich als een man en bouwt monumenten voor haar persoonlijke propaganda. Om de steun van de goden te bekomen laat ze te Karnak (Thebe) een tempel bouwen met een 30 m hoge obelisk voor de zonnegod Amon-Re. Op de top van de obelisk staat een piramidevormige blok waarop het zonlicht in alle richtingen breekt. Ze krijgt zo ook de inwoners aan haar kant.

Priesters innen belastingen. Hatsjepsoet bouwt voor haar een dodentempel uit witte kalksteen (tempelcomplex van Deir-el-Bahris). Er is een toegangsweg met sfinxen. Hatsjepsoet wordt als de god Osiris afgebeeld. In de heilige ruimte is er alleen toegang voor priesters. Een muurschildering toont de kroning van Hatsjepsoet door de god Hathor (=god van liefde, schoonheid, vruchtbaarheid). Deze god wordt als een koe afgebeeld. Hatsjepsoet dringt de goddelijke melk. Deze vrouwelijke farao kon door dit machtsspel op basis van propaganda nog 15 jaar regeren. Een vrouw met goddelijke status is nu algemeen aanvaard.[6]

Na Hatsjepsoet komt er in 1351 v.C. een nieuwe farao, Amenhotep III.[7] De farao gebruikt de goden als bouwstenen van de staat, zowel voor het dagelijks leven als in het hiernamaals. In de vallei der koningen komt er bij zijn overlijden een ondergrondse graftombe. Op een muurschildering verwelkomen de goden de farao op zijn tocht nar het hiernamaals. Na zijn dood zal zijn zoon Achnaton veranderingen invoeren. Hij keert zich af van de goden, iets wat de gewone Egyptenaren niet kunnen begrijpen. In de woestijn komt er een nieuwe stad (Amarna). De rest van het land wordt genegeerd, tempels worden gesloten. Achnaton wordt als een 'slechte koning' beschouwd. Zijn zoon zal het oude godendom terug invoeren. Zonder tempels stort een beschaving in.

Marc Van Stappen, www.stap-brug.be, 2024

[5] Aflevering 4, 4.8.2024.
[6] Aflevering 5 (Law and order), 11.8.2024.
[7] In de documentaire is nu iemand van een Amerikaanse universiteit aan het woord.